

Noms i cognoms cerverins del segle XIV

ALBERT TURULL I RUBINAT

En uns llibres de consells esparsos conservats del segle XIV, transcrits i estudiats darrerament pel meu germà,¹ apareixen sovint llargues llistes no només dels pocs paers i consellers que regien la vila de Cervera, sinó bàsicament de prohoms que assistien, participaven o eren esmentats durant les sessions municipals. Com sia que el total de noms reunits tot repassant la transcripció dels llibres de consells en qüestió arriba a la respectable xifra de 440,² i suposant una mitjana de 4'5 membres per família,³ podem concloure que tenim en aquestes llistes representats uns dos mil habitants. Res no ens fa suposar que el nombre de pobladors de la

1. TURULL I RUBINAT, Max, *El Règim Municipal de Paeria. Cervera 1331-1333*. Lleida, Ed. Virgili & Pagès, 1986. Correspon a la tesi de llicenciatura que sota el títol d'«El Règim Municipal i les finances de la Paeria de Cervera (1332-1333). Dinàmica social i política» fou llegida a l'Estudi General de Lleida el 20 de setembre de 1984. Els llibres de documents (AHCC, Fons Municipal, *Llibre de Consells 1332-1333*) corresponen a dues legislatures.

2. No incloses les variacions formals i de detall, tal com hom apreciarà a l'apèndix. Evidentment, com que molt sovint la transcripció és difícil, cal considerar la possibilitat que dues entrades diferents no corresponguin sinó a variacions no identificades —per manca de raons i de proves, evidentment— d'un mateix nom. De totes formes, aquests casos poc podrien fer variar la xifra global de varons cerverins coetanis entre si.

3. Un dels diversos criteris possibles. Tanmateix és actualment un dels més aplicats. *Vid.* p. ex. BERTRAN, Prim, «Aspectes demogràfics i econòmics de Cervera i la seva rodalia el 1497», a *Miscel·lània cerverina*, III, C.C.C., Cervera, 1985, pàg. 58, nota 10.

Cervera de l'època fos superior al doble d'aquesta xifra,⁴ i per tant podem afirmar amb una relativa tranquil·litat que, tot i no pretendre ser pas un llistat exhaustiu (tipus cens), els esmentats llibres són perfectament representatius del moment i del lloc. Això, és clar, ens ha de fer replantejar l'abast social del concepte de «prohom», que, no ho oblidem, és sota el qual apareix la major part dels personatges del llistat. Si amb una relació de paers (4 per any), consellers (20 per any) i prohoms (indefinit) podem ja trobar representats dos mil dels habitants del segle XIV, i si la població total no devia pas ser superior a quatre mil, aleshores és que el concepte de prohom no és pas massa restrictiu ni elitista, sinó que és capaç d'abastar, per exemple, simplement tot aquell ciutadà que té propietats: àdhuc un pagès amb terra pròpia o un petit comerciant o menestral; no solament la burgesia oligàrquica. I afegim-hi: és difícil, per tant, de poder identificar, com algun cop s'ha apuntat, aquesta categoria dels *prohoms* amb l'anomenat *patriciat*, que és certament un grup molt més restringit i oligàrquic de poder municipal.

En tot cas, aquest és un tema important, poc clar encara, que mereix unes reflexions més profundes i més de confrontacions històriques, tant ideològiques com documentals. I no és aquest el moment de fer-les, doncs.

* * *

A l'apèndix que clou aquest article hom trobarà la relació completa dels noms de persona, en principi cerverins, que apareixen en els esmentats llibres. Hi hem consignat variants formals, tant de detall com indicatives. Naturalment, ha estat necessari identificar les abreviatures sistemàticament usades per a determinats noms de fonts: sobretot *P.* per *Pere*, *G.* per *Guillem*, *R.* per *Ramon*, *A.* per *Arnau*⁵ i *F.* per *Ferrer*.⁶ Així mateix cal remarcar

4. Així ho manifesta, per exemple, Pròsper de Bofarull a *Censo de Cataluña ordenado en tiempos del rey Don Pedro el Ceremonioso*, CO.DO.IN.CA., XII, Barcelona, 1856. L'estudi dels fogatges és més sistemàtic a IGLÉSIES, J., «El fogatge de 1365-1370», *Memoria de la Real Academia de Ciencias y Artes*, vol. XXXIV, Barcelona, 1962. Per la seva banda, Ramon d'Abadal, a *Pere el Cerimoniós i els inicis de la decadència política de Catalunya*. Ed. 62, Barcelona, 1972, hi coincideix bàsicament. *Vid.* també la *Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, vol. IX, Barcelona, 1983, p. 14, amb completes taules demogràfiques sobre la Segarra.

5. No pas *Antoni*, perquè en un cas (*vid. infra*, n. 9 de l'apèndix) és clar i evident que una de les «A» correspon a n'Arnau de Mecina, i perquè, segons constatem en altres estudis d'antroponímia medieval, al segle XIV a Catalunya era més freqüent *Arnau* que no *Antoni*. Haver escollit aquest darrer nom com a interpretació de totes les «A» que trobem, doncs, fóra segurament un cas de deformació interpre-

que hem ordenat els noms d'acord amb l'ordre alfabètic dels cognoms, de tal forma que és molt fàcil d'esbrinar els possibles llinatges que apareixen.

I. Els noms de fonts

D'una banda un llistat d'aquesta mena, no exhaustiu però sí ben representatiu, és interessant per tal de veure els noms masculins més habituals en un lloc i en una època concrets. No ens estendrem en aquest punt, per tal com és ja l'objecte d'un altre petit treball sobre el tema, que haurà d'aparèixer en una publicació especialitzada d'onomàstica, i en el qual mirarem d'arribar-hi més al fons, tot intentant fins i tot d'explicar-nos per què existeixen determinades preferències a l'hora del bateig, preferències que evidentment varien amb el pas del temps, i també, en una menor mesura, d'un lloc a un altre del mateix país en un moment sincrònic. No ens hi estendrem, doncs, en els noms de fonts, però sí que aprofitarem mínimament el llistat transcrit i ordenat: si més no indicarem quins noms masculins eren els habituals de la Cervera de la primera meitat del segle XIV, i mirarem així mateix de confrontar-ho amb dades coetànies referents a altres llocs de Catalunya. No és gens probable que el fet de restringir-nos a prohoms, paers i consellers afecti aquesta part del treball, car, com hem dit, podem incloure habitants de ben diverses posicions socials i econòmiques —sense arribar mai, però, a la servitud i la pobresa— i, a més, res no indica que les classes socials altes, mitjanes i baixes es diferenciessin pel que fa a llurs habituals noms de fonts (ans al contrari: hi ha una natural tendència a la identificació, car el poble anomena els seus fills tot emmirallant-se en els reis, bisbes, feudataris, etc., del lloc i el moment, o bé fins i tot apropiant-se noms que hipotèticament haurien pogut ser, abans, marca distintiva del poder —és una forma lògica d'ascens imaginari).

El repartiment dels 440 noms comptabilitzats és el següent (conservem la forma antiga més habitual):

78 Guillem, Guillemó;

75 Pere, Pericó;

tativa produït únicament pels esquemes i hàbits del segle XX, diferents sens dubte dels del XIV.

6. No es tracta pas, com primerament hauríem pogut suposar, de *Francesc*. El cas és molt semblant al de la nota anterior: un cop recomptats tots els noms, veiem que era més habitual (i no només a Cervera) Ferrer que no Francesc. A més, hi ha casos concrets que ens ho asseguren mitjançant un sistema tancat de referències.

- 58 Bernat, Bernardó;
- 40 Jacme, Jacmó;
- 32 Ramon, Ramonet;
- 24 Berenguer;
- 23 Bertholomeu, Berthó, Bertholí;
- 19 Arnau, Arnaldo;
- 10 Ferrer, Ferreret;
- 9 Ponç;
- 8 Johan;
- 5 Miquel, Miqueló;
- 5 Francesch;
- 5 Romeu;
- 4 Andreu, Andreuó.

I ja en nombre menor:

- 3 Lorenç; Gerau; Matheu; Nicholau;
- 2 Galceran; Vicent; Anthoni; Esteve; Maymó; Domingo; Simon;
- 1 Perpenyà; Bonanat; Paschual; Francesch-Bernat; Bertran; Cerveró; Borraç; Montserrat; Ferran; Valentí; Thomàs; Balaguer; Bort; Brunet; Dalmau; Gílio; Solà; Viure; Gineró.

Si comparem aquestes dades amb unes altres, aquestes sí que molt més parcials (abasten només els consellers, i d'una ciutat tan poblada com Barcelona, però de totes formes ens són ben vàlides en aquest moment, donat l'ús que en volem fer), que ens oferí l'illustre cerverí Agustí Duran i Sanpere,⁷ i ens fixem únicament en les que hi són referides al segle XIV, comprovem que hi ha unes coincidències fonamentals. Duran comptabilitzà entre els consellers barcelonins de tot aquell segle 33 Guillem, 30 Pere, 24 Jaume, 19 Francesc, 18 Ramon, 17 Bernat, 15 Arnau, 14 Berenguer, 9 Johan, 7 Galceran, 5 Miquel, 3 Simó, 2 Ferrer, Romeu, Bertran, March i Lluís, i només 1 Ponç, Bertomeu, Tomàs, Andreu, Oliver, Barceló, Aymerich, Huguet, Gabriel, Macià, Guerau i Antoni.

Cal remarcar, dins de les dades de Barcelona mateix, que *Bertran*, ja poc corrent, fou en canvi habitualíssim durant tot el

7. DURÁN Y SANPERE, A., «Los antiguos consellers de Barcelona y sus nombres de pila», a *Analecta Sacra Tarraconensia*, vol. XXVIII, Barcelona, 1955, p. 369-377. És un treball que malgrat tot ha estat considerat modèlic per a estudis onomàstics d'aquesta mena.

segle XIII (22 casos, només superat, llavors, per *Guillem* i *Pere*, i igualat a *Bernat*), sobretot a les acaballes de segle; però acabaria pràcticament desapareixent després del 1400.

En comparació amb les de Cervera hom hi aprecia, en els trets bàsics, una gran coincidència, pròpia doncs del temps. Els noms més freqüents i, per contra, els noms més aviat rars o inusuals són fonamentalment els mateixos a Cervera i a Barcelona. Tot i que en diferent ordre, als dos llocs dominen *Pere*, *Guillem*, *Jaume*, *Ramon*, *Bernat*, *Berenguer* i *Arnau*. Només són excepcions els casos de *Bertomeu* i *Ferrer* (i en menor grau de *Ponç*), ben freqüents a Cervera i rars a Barcelona, i, a la inversa, sobretot de *Francesc*, molt minoritari a Cervera però un dels principals a Barcelona. Així mateix, sempre dins d'unes proporcions moderades, és prou superior la incidència de *Joan* i de *Galceran* a la capital del Principat.

II. Els cognoms

Pel que fa als cognoms, que, com dèiem, hem agrupat alfabèticament per tal de poder apreciar possibles llinatges, podem fer diverses consideracions, tant purament formals o lingüístiques com interpretatives.

En primer lloc és obligat d'observar que hi ha alguns cognoms que apareixen en molts més individus que no altres, sovint pertanyents aquests a una sola de les persones del llistat. Contràriament al que dèiem en el cas dels noms de fonts, però, pel que fa als cognoms sí que el fet de treballar sobre un llistat que, malgrat tot, malgrat la flexibilitat, de segur exclou els qui no posseeixen res (treballadors de la terra aliena, servents, aprenents, etc.), representa una parcialització evident de la realitat de la Cervera de la dècada de 1330. De totes formes un cop fets els comentaris antroponímics, això no ens ha d'impedir de fer les observacions que trobem pertinents. Cal solament tenir present això: que els cognoms que citem no són pas els únics d'aquella Cervera.

Dins del grup —prou extens, tanmateix— de cognoms que sí contemplem (dels que apareixen, doncs, en els llibres de consells en qüestió) podem clarament observar, dèiem, una sèrie de cognoms que es repeteixen de forma especial. Si poguéssim verificar la hipòtesi que es tracta de llinatges veritables, és a dir, de persones amb vincles familiars entre si (cosa que no podem pas assegurar, en tant que al segle XIV la situació és ja molt més diversifi-

cada i complicada que no en el moment del repoblament), aleshores podríem fins i tot establir qui dominava el govern municipal. Perquè no hem d'oblidar que es tracta de llibres de consells de la Paeria cerverina. El mínim que podem fer amb seguretat, però, és consignar aquests cognoms que hi són especialment reflectits. Són els Ferrer, els Vergós, els Cardona, els Fuster, els Martí, els Manresa (*Menresa*), els Vall, o, en menor mesura, els Arcs, els Berga, els Huch, els Major, els Orobítg (*Orvig*), els Solà, els Amat, els Aragonés, els Avinyó, els Carbonell, els Coma, els Guitart, els Jover, els Llenyador, els Llorach, els Maeler, els Miró, els Portella, els Riquer, els Rossell, els Sala, els Serra, els Talladell, els Oluja i els Vila. Remarquem, però, que el pur índex de freqüència d'aquests noms no només no ha d'indicar llinatges reals, sinó que ni tan sols no ha de fer creure en un especial poder municipal: les llistes gairebé sempre són només d'assistents, o de signants, i és segur que tenia molt més de poder un Francesc Cases (*Francesch zes Cases*), amb nou càrrecs acumulats,⁸ que no pas un d'aquests suposats llinatges en bloc.

El que sí és interessant, i curiós, és de mirar si encara avui, a les acaballes del segle XX, sis-cents cinquanta anys després, aqueixos cognoms perviuen a Cervera. Hi ha certament Portella, Rossell, Sala, Serra, Ferrer, Fuster, Vall, Cardona, Martí, Solà, Orobítg, Carbonell, Jover, Miró, Vila... És clar que la major part d'aquest cognoms són molt habituals arreu, presents segurament a totes les poblacions de Catalunya, però el cas no és general, i alguns són específics. És interessant de trobar, per exemple, uns Riquer, ja que sabem que la família de l'eminent doctor Martí de Riquer és d'origen segarrenc;⁹ i, entre els no citats encara, és àdhuc curiós i sorprenent de trobar un Jaume (de) Ferran, homònim del poeta cerverí avui resident a Amèrica, i del seu pare; i un Jaume Magre, nom i cognom coincidents amb els de l'actual conseller de Cultura de la Paeria de Lleida, nascut a Cervera i de família cerverina (i també en aquest cas amb els del seu pare, diputat republicà). Altres cognoms, dels minoritaris dins del llistat, que perviuen avui són, entre altres, Bertran, Blanch, Bofarull, Bonet, Bosch, Botet, Bové, Capdevila, Casamitjana, Cases, Castells, Cinca, Claria, Armengol (*Ermengou*), Escuder, Esteve, Febrer, Figuerola, Giner (equivalent a Giné o Gené), Guàrdia, Llo-

8. Vid. TURULL, Max, *El Règim Municipal de Paeria...*, op. cit., p. 132.

9. Al poble de Guspí, així mateix, existeix un barri de Riquer. Cf. TURULL, Albert, «Hagiotoponímia a la Segarra», a *Miscel·lània Cerverina*, III, C.C.C., Cervera, 1985, pàgina 22.

bera, Llor (o Lloret), Llobet (*Lovet*), Mestre o Mestres, Miquel, Moixó (si més no com a sobrenom), Mora, Morros, Ninot, Nogueres o Noguera, Oliver, Pinós, Porta, Ribera, Riera, Rius, Rovira, Salvador, Toldrà (*Tolrà*), o Vidal. De fet és lògica una certa continuïtat en una ciutat rural, mitjana i prou tancada com és Cervera, on els grans fets migratoris no hi són sinó ben recents, quan de fet els cognoms poden ser ja molt estesos i llur presència no es veu greument afectada per l'emigració parcial d'un llinatge, d'una branca.

També pot ser interessant des d'un punt de vista històric i socio-econòmic d'indicar que, segons es desprèn inequívocament de determinats noms, alguns d'aquests llinatges que volem suposar coherents internament a l'entorn d'un mateix cognom, són de raça jueva.¹⁰ Així per exemple podria esdevenir-se amb els Arcs (*Archs*), per tal com un d'ells duu l'inequívoc nom de Maymó, la qual cosa es repeteix en el cas dels Oluja (normalment *Uluya*), o també amb els Vall, car hi tenim un Simó (*Simonet*).

Pel que fa al nombrós grup dels cognoms toponomàstics, aquests ens permeten dues coses. En primer lloc, lògicament, d'establir els seus orígens geogràfics. En segon lloc, i en realitat juntament amb part de la resta dels cognoms estudiats, una sèrie de consideracions formals, deutes en darrera instància de la gramàtica històrica i de la història de la llengua.

Pel que fa al primer punt, l'origen geogràfic, cal ja d'entrada assenyalar que fóra un greu error seguir explícitament i directa allò que els cognoms toponímics semblen indicar. En el seu origen, efectivament, hom passa a anomenar-se «de Manresa» o «de Cervera» així com un cavaller es diu «de Gascunya» o «d'An-

10. Es tractaria, en tot cas, de jueus conversos, o de descendents de conversos. En aquests casos els individus adoptaven, en ingressar al món cristià, un nom i un cognom nous, abandonant els que els havien identificat des de la naixença com a jueus i com a descendents directes i fidels de jueus. Mancats de dades històriques a nivell personal, hi ha una única esclatxa que ens permet de detectar en el nostre llistat aquest fet, i no és res més que algun nom de fonts d'identificació jueva. Mai un cristià d'arrel cristiana batejaria un fill seu amb un nom judaïc, és evident; i en canvi sí que pot ben bé fer-ho un convers: és una manera formal o simbòlica de no perdre del tot els orígens. Pel que fa als cognoms, en canvi, res no ens permetria de fer afirmacions (i ni tan sols insinuacions) en aquest sentit. De vegades s'ha apuntat que els cognoms que designen oficis són característics de nissagues jueves converses, però és obvi que aquesta teoria, ja per si difícil de sostenir per raons històriques i socials, no podem pas avalar-la ni avaluar-la de cap manera movent-nos únicament amb les dades sobre què treballem. Sembla evident, tanmateix, que no pas tots els fusters, ferrers, blanquers, coltellers, etc., eren jueus —i és sabut que, en els orígens dels cognoms, l'ofici fou un dels mecanismes nominals més importants i rendibles.

glaterra»: és una marca pròpia que distingeix, d'aquesta forma com ho hagués pogut fer d'altres, el seu nom de fonts d'altres d'idèntics. I durant el temps de la reconquesta i el poblament en la major part de casos devia funcionar així encara, si més no a les nostres latituds (tot un altre és, per exemple, el cas de la ciutat de València). Però els cognoms —igual que els mateixos topònims—, que originàriament tenien (geogràfics o no: descriptius, d'ofici, substantius, etc.), certament, una fonamentació real, una relació amb quelcom d'identificador, acaben fossilitzant-se, és a dir, conservant-se com a formes amb un sentit distintiu entre les persones, però ja desposseïts del seu significat com a paraula gramatical. Un exemple ben clar el tenim al nostre mateix llistat: un individu que s'anomena Ballester (és a dir, de l'ofici de les balles) però del qual s'indica explícitament que és argenter. Igual ocorre amb els cognoms geogràfics: que hom s'anomeni, al segle XIV com al XX, *Berga* o *de Berga*, no indica pas que procedeixi de Berga. Si de cas en procedeixen els seus avantpassats. O potser ni això, si vénen d'un altre lloc, directament, al qual prèviament havien anat a parar des de Berga, on doncs no eren sinó en una etapa ben anterior... Aquest és el mecanisme.¹¹ Per tant, com dèiem, un cognom geogràfic, al segle XIV, no indica res en aquest sentit (una altra cosa fóra —no hi entrem— possibles marques d'estament social). De totes formes, és interessant de veure que podem agrupar-los en dos grans blocs: uns de pertanyents a poblacions de la Catalunya Vella, que són els possiblement conservats des de la conquesta, i uns altres per contra referits a poblacions de la Catalunya Nova o bé molt properes, de la mateixa comarca de la Segarra, i àdhuc de la zona més immediata a Cervera. Del primer tipus són els cognoms com Ager, Avinyó, Bagà, Berga, Cardona, Manresa, Odena o fins i tot Osca, entre altres. Del segon tipus, propers a Cervera, i per tant no pas d'origen que puguem remetre al segle XI, sinó potser marcadors reals de procedència geogràfica, i d'un temps relativament recent, són —n'hi ha un

11. Una clara mostra d'això és l'aparició d'un cas, no per aïllat poc indicatiu, ans molt valuós, com és el de l'alternança formal entre *Michel* o *Miquel de Berga* i *Miquel d'en Berga*. L'aparició de la partícula *en*, que s'aplica exclusivament a persones, i a persones concretes, denota ben clarament que no es tracta pas d'un individu, anomenat Miquel, que procedeix de la població de Berga, sinó d'un membre de la família —amb el cognom absolutament desgramaticalitzat: heretat tan sols— dels Berga. Així, doncs, és evident que la fórmula «*d'en Berga*» és del tot equivalent a d'altres que trobem aplicades a cognoms no toponímics, com p. ex. *Berthó d'en Vila* (que per cert alterna amb la forma *Berthó Vila*, no pas amb *Berthó de Vila* ni *de la Vila*) o *Ferrer de na Burgesa*, i que al seu torn ens remeten inequívocament a fórmules més explícites, com ara *Pere Martí fiyll d'en Johan* o *Berenguer de Vergós fiyll d'en Ramon Vergós*, que són doncs la clau de volta de tota aquesta qüestió i ens la deixen suficientment esclarida.

nombre major— Aguiló, Biure, Canós, Cabestany, La Cardosa, Comabella, Ferran, Figuerola, Fontanet, La Guàrdia, Ivorra, Llindars, Lloberola, El Llor, Llorac, Meià, La Móra, Montpahó, Montpalau, Hostafrancs, Hostalets, Prenyanosa, Pujalt, Quadrells, Riudovelles, Riber, Rubió, Sanaüja, Sant Domí, Sant Pere, La Sisquella, Tàrraga, Talladell, Tarrés, Tarroja, Tornabous, Oluges, Vilagrassa o Vergós. Alguns d'ells són dubtosos: pertanyen tant a la zona segarrenca com a la Catalunya Vella. D'altres, en canvi, es troben fins i tot en zones de conquesta ben posterior a la de Cervera, i per tant són claríssimament casos de formació tardana.

Al seu torn, el segon punt de comentari està format també per diverses qüestions, ara de tipus lingüístic. És interessant de constatar, per exemple, que en aquest moment de la Baixa Edat Mitjana és ja en fase de vacil·lació l'ús de la preposició *de*, sobretot en la mena de cognoms que ara comentàvem, els geogràfics, així com també en altres de tipus més genèric.¹² Cal dir d'entrada que és encara absolutament majoritària la seva presència, però l'interessant, com diem, és precisament de notar com de mica en mica aquest ús és de vegades oblidat. Una raó és el fet mateix, abans comentat, de la desgramaticalització o fossilització d'aquesta mena de cognoms, la qual cosa fa innecessària la intervenció explícita i lògica de la preposició. Com ocorre en tants altres fenòmens lingüístics, la vacil·lació denota justament —i vet ací l'interès que el fet té— que aquell qui escriu, i cal suposar, si la seva formació és correcta, que per tant també el gruix lletrat de la societat en conjunt, ha arribat ja a una fase on el canvi lingüístic en qüestió comença a fer forat. Clarament: que un mateix

12. Observem com a mostra significativa els casos següents: Ramon d'Avinyó-Ramon Avinyó; Pere de Berga-Pere Berga; Bernardó de Bianya-Bernardó Bianya; Jacme Cardona-Jacme de Cardona; Cerveró Sendomí-Cerveró de Sant Domino (etc.). Les mateixes contradiccions podem observar entre individus diferents però d'un mateix cognom (*vid.* núms. 27-28, 86-94 i altres de l'apèndix). Segons això, podríem aventurar la hipòtesi que aquest fenomen afectava, en aquell moment sincrònic, els cognoms geogràfics procedents de la Catalunya Vella (al capdavant, Sant Domí i Vergós són més cap a l'est o cap al nord que Cervera) i no pas, o en molt menor mesura, els de la zona d'influència baixmedieval de la vila. Aquest fet ve a refermar, en conseqüència, allò que diem respecte dels dos tipus de cognoms geogràfics, fins i tot en el punt d'observar una major desgramaticalització en els llunyans, més antics, i per contra un major índex de procedència forana real en els propers, alhora més recents. Cal indicar, tanmateix, que els cognoms Llorac, Pujalt i Talladell apareixen sempre sense la preposició, així com també, més explicables, els za Móra, za Guàrdia, za Sisquella i za Sala, ja que, en no ser possible la contracció entre *de* i *za*, cal suprimir la primera partícula davant de la presència de la segona, en benefici de la facilitat i la utilitat del nom mateix en conjunt. Tampoc no duu la preposició el cognom Cervera, cosa lògica tractant-se d'habitants d'aquesta mateixa vila: no hi té sentit un indicatiu de procedència en circuit tancat i d'un sol element, i per tant la desgramaticalització a la força ha hagut de ser total.

nom aparegui algunes vegades amb *de* i d'altres vegades, per bé que encara poques, sense, és un fet simptomàtic, que denota una vacil·lació en l'ús mateix, en la convicció sobre quina és la fórmula real d'aquest nom, la qual cosa és la primera mostra, doncs, d'allò que acabarà essent un tret generalitzat, un canvi consumat.

Un altre punt interessant en aquest sentit és l'ús pràcticament sistemàtic, i al segle XIV ja francament tardà en la nostra zona, de l'article salat en els noms propis. Aquest article (*es, sa, ses*), avui viu encara en baleàric i, en menor grau, a la Costa Brava, però que segons els especialistes fou general en etapes arcaiques de la nostra llengua, perviu precisament en uns mots tan característics morfològicament com són els noms propis de lloc i de persona. I justament perviu perquè, com comentàvem, topònims i antropònims són paraules força fossilitzades, que tenen una tendència molt més gran que no els mots gramaticals a conservar les formes antigues de l'idioma: en perdre —per entendre'ns— sentit, no evolucionen juntament amb la resta del cos idiomàtic, viu, sinó que es mantenen invariables o menys evolucionats a través de generacions posteriors al canvi lingüístic. Podem tanmateix remarcar que aquesta tendència a la immobilització formal és superior en el topònims, més encara que no en els cognoms. I l'exemple més clar n'és tot just l'article salat. No són estranys els noms de lloc que conserven encara avui, fossilitzat, aquest article arcaic (p. ex. Sanaüja, Sant Esteve Sesrovires, Saportella). En canvi, pel que fa als cognoms, i aquest és el comentari que més directament podem extreure del nostre llistat, són diversos els casos de noms que al segle XIV incloïen l'article salat i que avui, al segle XX, però ja de fa temps, l'han perdut absolutament. Amb un primer cop d'ull a l'apèndix, certament, hom hi descobrirà exemples fefaents com els de Francesch *zes* (o *çes*) Cases, les famílies *dez* Archs i *dez* Vall, Bernat *dez* (aglutinació de *de* i *es*) Canós, els *za* (o *ça*) Rovira, *za* Sala (o, aglutinat, *Çasala*) o els *za* (*ça*) Sisquella. Curiosament, tot i que és evident que es tracta d'un tret morfològic que també acabaria desapareixent com a tal, és menys freqüent, encara, en aquest cas, la indicativa vacil·lació de què ja hem parlat en el cas de la preposició d'origen: tan sols trobem una puntual alternança entre Pericó *dez* Quadrells i Pere Quadrells,¹³ i en el cas de Berenguer i Berthó Sala enfront de Guíllem *za* Sala o *Çasala*.¹⁴

13. Relativament explicable pel fet que l'article salat hi vagi en contracció amb la preposició, la caiguda mig habitual de la qual l'hauria doncs arrossegat —tanmateix, en altres casos paral·lels això no es dona pas.

14. També explicable, ja que podria no tractar-se del mateix cognom: Sala tin-

En tot cas, i això és obvi, els noms de ciutadans de Cervera del segle XIV són lingüísticament interessants, entre altres raons, en tant que presenten, fermes encara o ja en estat de vacil·lació i caiguda, trets morfològics propis d'un estadi anterior de la llengua, trets que en aquella mateixa època, i fins i tot en aquells mateixos documents, no eren ja de cap manera emprats en la resta de frases, en el llenguatge discursiu català, ni tampoc, és clar, en la parla viva habitual.

Finalment, i si deixem de banda altres possibles punts (com són les formes de determinats topònims, que hom pot en tot cas comprovar a l'apèndix: *Prinyanossa* per Prenyanosa, *Ostalés* per Hostalets, *Sendomí* per Sant Domí, etc.), podem encara fer una altra acotació lingüística: la que fa referència a les habituds gràfiques o ortogràfiques del moment que ens és objecte d'estudi. Podem destacar-ne, per exemple, el tractament de la palatal lateral, avui «ll», com a «yl»; però tot seguit hem d'afegir que aquesta solució, en principi majoritària, alterna de cops amb variants del tipus «yll», «l» o àdhuc «ll». En darrera instància, doncs, ens trobem davant d'un nou cas de vacil·lació o de no regulació, en aquesta ocasió ortogràfica. Per contra, les palatals nasals són sempre escrites, com fem encara avui, com a «ny». És força coherent, també, malgrat les alternances produïdes a l'entorn de la lletra «ç», el tractament gràfic dels sons sibil·lants, és a dir, de les essos; la variant sonora és representada com a z, i com a s entre dues vocals, i la sorda, segons el context dins el mot o la frase —bàsicament com avui—, com a s, ç, o fins i tot ss. Més indefinida, en canvi, fa l'efecte que és la representació dels sons fricatiu palatals i palato-alveolars, és a dir (mirant-ho a la inversa), la interpretació de les lletres «y», «j», «i» (entre vocals) i «x». En el darrer cas es tracta tan sols —amb el so de xeix, no pas d'ics— d'una contínua vacil·lació entre «ix» i «x» (*Foix/Fox*; *Moixó/Moxó*). Però en els altres, és a dir, en els fonemes /j/ i /3/, la confusió és notable, i s'hi implica fins i tot els sons africats o apitxats (/d3/): és evident que hom no sap com escriure l'actual *Casamitjana*, car usa la lletra «y», igual que en casos tan diferents com són Major o Meyà, i en canvi (per això parlem d'incoherència, de vacil·lació) trobem repetidament el dígraf «tg» en el mot *Metge*.

I deixem-ho aquí. Podríem fer més remarques, excessivament minucioses de ben segur, però que tanmateix podrien ser d'inte-

dria com a origen i referent un antropònim germànic o bé el substantiu comú *sala*, mentre que *za Sala* es referiria al poble de La Sala, també dit La Sala de Comalats o de Passanant, a la Baixa Segarra.

rès per a la història de l'ortografia i de la fonètica catalanes, a l'entorn de mots i formes com per exemple (sense moure'ns del llistat) *Alayç, Alzamora, Boffarul, Jacme, Colul i Culul, Espaer, Eribau i Erimbau, Nicoló, Emerich, Michel i Miqueló, Johan o Orvig*. Però som conscients que no és pas l'objecte central d'aquests fulls i allargariem massa el capítol de comentaris formals. Si de cas, publicat l'apèndix, sempre serem a temps d'ampliacions i aprofundiments.

APÈNDIX

Noms d'habitants de Cervera que apareixen
al *Llibre de Consells* de 1332-1333,
per ordre alfabètic de cognoms.

Nota d'edició: En conservem els trets ortogràfics, així com variants formals d'un mateix nom. Evidentment, hem hagut d'introduir-hi l'accentuació gràfica, no sempre clara ni fàcil.

Hi hem inclòs també algun afegit indicatiu com és ara, de vegades, entre parèntesi, l'ofici o professió.

Un difícil problema l'ha representat la identificació o no entre els diminutius i les formes plenes dels mateixos noms (casos com p. ex. Guillem Blanc/Guillemó Blanc, etc.). Finalment hem optat per considerar que en aquests casos es tracta, si no sabem el contrari, de dues persones diferents, pare i fill o no. Hem pres aquesta decisió tot considerant que fóra excessivament agosarat de presuposar que en totes les ocasions (45) en què trobem aquesta duplicitat es tracta d'una mateixa persona, anomenada tan aviat amb el diminutiu com sense aquest sufix, i també perquè en diversos casos podem afirmar-ho amb tota certitud, documentalment: *vid.* les notes corresponents a Berthó Pere, A. de Mecina i Bernat Castel (*infra*). No obstant això, en aquesta qüestió el mètode deductiu al complet s'ha demostrat inviable, ja que, per contra, trobem en alguna altra ocasió que una forma plena i una altra de sufixada corresponen al mateix individu: *vid.* notes per a B. Escuder, Ferrer de Vergós o, fins i tot, la segona part de la de B. Pere (*infra*). En definitiva, doncs, i havent hagut de triar entre dues solucions possibles, hem optat per la no identificació sistemàtica en tots aquells casos indemostrables. Som conscients dels riscos d'una aital tria, altrament no gens superiors, ans inferiors, als de l'opció contrària. Apuntem només, si cal, que al capdavall les oscil·lacions que

aquest fenomen podria produir en les conclusions globals són inapreciables: de totes formes el nombre de persones se situaria pels volts de 400, de totes formes hi tindriem representada gairebé la meitat de la població de la vila, i de totes formes els noms dominants i els minoritaris foren els mateixos i en molt semblant proporció.

Totes les notes a peu de pàgina són nostres, i els folis de l'original que s'hi esmenten corresponen sempre al document signat a la primera nota d'aquest treball (*vid. supra*).

Llistat

Balaguer Adreny	30	Valentí de Bagà
Francesch d'Ager		Guillem Baldrich
Maestre Domingo d'Aguilar /		Guillemó Baldrich
Maestre D. d'Aguiló		Pere Balester (argenter)
Pere d'Aguiló		Ponç Barber
5 Guillem Alayç	35	Jacme Bassa
Ponç d'Albesa (blanquer)		Andreu Baster
Bernat d'Alçamora /		Bernat de Berga
[] Alzamora		Miquel de Berga / Michel de
Ramon Alegre		Berga / Miquel d'en Berga
Bernat Amat		Pere de Berga / Pere Berga
10 Guillem Amat	40	Pere Bergues
Romeu Amat		Pere Bergues (draper) ¹
Pere Amiyll		Berenguer Bertran
Pericó Amiyll		Ramon Bertran (teixidor)
Bernardó Andreu		Guillem de Besora
15 Bernat Andreu	45	Berenguer de Bianya
n'Andreuó []		Bernardó de Bianya / Bernar-
Domingo Aragonés		dó Bianya
Pericó Aragonés		Bernat de Bianya
Ramon Aragonés		Guillem de Biure
20 Bernat dez Archs		Guillem Blanch
Bertran dez Archs / Bertran	50	Guillemó Blanch
dez Arcs		Pere Blanch
Ferran dez Archs		Guillemó Boffarul / .n Boffarul
Maymó dez Archs (savi en dret)		Pere de Bon Bernat
Guillem Arnaldes		Berenguer Bonet
25 Guillemó Arnaldes	55	Pere Bonet
Ramon Arnau		Bernat Bonfiyl / Bernat Bon
Bernat d'Avinyó		Fiyl
Pericó d'Avinyó		Berenguer Bort
Ramon d'Avinyó / Ramon Avi-		Jacme Bort
nyó		Jacmó Bort

1. Podem afirmar que es tracta, contra el que caldria pensar en principi, de dos individus diferents, car apareixen en la mateixa llista de prohoms, i amb l'especificació, a més, que el segon és, en concret, *draper*, cosa que no es fa amb ningú més en aquella llarga llista, i que tampoc no és gens habitual normalment (f. 17v).

60	Johan dez Bosch
Guillem Botet
Jacme Botet
Pere Bové
Pericó Bremon	85	Ramon de Cardó
Berenguer Cardona
Guillemó Cardona
Jacme Cardona / Jacme de Cardona
Matheu Cardona
65	Berenguer d'en Bru
Bernat d'en Bru
Ferrer de na Burgesa / Ferrer de na Burgesa del Corral ²
Ferrer de na Burgesa de la Plaça / Ferrer de na Burgesa de la Plaza
Pere Burgués	90	Montserrat Cardona / Muntsarrat Cardona
Pere Cardona
Pericó de Cardona
Ramon de Cardona (draper)
Ramon de Cardona (savi)
70	Jacmet Çabater
Guillem Cabré
Guillemó Cabrera
Guillem Cahorci
Guillemó Cahorci ³	95	Pere ça Cardosa
Andreu de Casamiyana
Francesch zes Cases / Francesch çes Cases
Bernardó Castel
Bernat Castel ⁵
75	Pericó de Canet / Pericó del Canet
Bernat dez Canós
Pere Canut
Ponç Canyon
Guillem Capat	100	Pere Castel / Pere de Castel
Pere Castelet
Ramon Celerer
Guillem Centiga
Guillemó Centiga
80	Guillemó Capat
Brunet de Cap de Vila
Bernat de Cap Estany
Berthó Carbonel / Bertholomeu Carbonell / Berthó Carbonel de la Plaça ⁴
Berthó Carbonel de la Val	105	Pere de Cerch
Bernat Cervera
Guillem Cervera
Bernat Cerveró
Pere de Cincha
		110	Pericó de Claret
Romeu de Claret
Jacme Claria

2. És evident que en Ferrer de na Burgesa del Corral i en Ferrer de na Burgesa de la Plaça són dos individus diferents. Els dos apareixen a la mateixa llista de prohoms assistents a un consell (f. 25v), i evidentment amb els respectius apel·latius de toponímia urbana. D'altra banda, hem identificat en Ferrer de na Burgesa, sense apel·latiu (així apareix de vegades quan no li cal ser confrontat amb el seu homònim en una mateixa llista), amb el del Corral (Cap Corral), ja que es tracta d'un personatge més influent que no el de la Plaça. *Vid.* p. ex. f. 18r, on se li encomana la delicada feina de traslladar-se a Barcelona per a un assumpte econòmic de la Paeria; o f. 14r, on en un llistat apareix l'un sense apel·latiu i l'altre amb el de «la Plaza».

3. Sabem que uns *Caerci* de Cervera posseïren el castell de Rubinat des de mitjan segle XIII fins a inicis del XIV, que el vengueren a l'abat de Poblet (*Gran Geografia Comarcal de Catalunya*, IX, op. cit., p. 89).

4. El cas és molt semblant, gairebé idèntic, al de la nota núm. 2. Sens dubte són dos Berthó Carbonell diferents, i identifiquem el qui sovint apareix sense apel·latiu, en aquest cas, amb el de la Plaça: en el mateix f. 18r del document, per exemple, se li encomana una tasca important, paral·lela a la d'en Ferrer de na Burgesa del Corral.

5. Sabem documentalment que es tracta de dues persones diferents, car en una mateixa llista d'assistents a un consell (f. 63r) apareixen tots dos (i no es tracta pas d'una de les no estranyes repeticions per error de l'escriptura, ja que en aquella mateixa llista en Bernat Castell, efectivament, apareix ja repetit: fóra un veritable excés d'interpretar l'aparició, després, del diminutiu com una tercera repetició).

	Jacme Claris		thoni Ferrer
	Johan Colteler		Pericó Ferrer
115	Lorenç Colul / Llorenç Culul / Lorenz Colul		Ramon d'en Ferrer
	Guillem Coma	155	Solà Ferrer
	Guillemó Coma		Paschual Figuera
	Pericó Coma		Jacme de Figuerola
	Guillem de Comabela		Arnau Fiter
120	Guillem Comet		Bernat Fiter
	Berengàrio Cortés		Bernat dez Fitor / Bernat Fitor
	Guillem Cortés / Guillem de Cortés	160	Guillem Fochau
	Arnau Desat		Guillem Foguet
	Guillem Dianta		Ramon Foguet
125	Jacme Dianta		Bernat de Foix / Bernat de Fox
	Berthó Domingo		Pere de Foix / Pere de Fox
	Guillem Domingo	165	Berthó de Fonoylosa
	Lorenç Emerich		Guillem de Fontaneles
	Guillem Eribau / Guillem Erimbau		Guillemó de Fontaneles
130	Guillem Ermengou		Gerau de Fontanet
	Pere Ermengou		Berthó dez Forn
	Pericó Ermengou	170	Ponç dez Forn / Ponz dez Forn / Ponç des Forn
	Berthó Escuder / Bertholí Escuder ⁶		Guillem Forner
	Pere Espaer		en Fornet
135	Arnau d'Espona		Andreu Fuster
	Bernat Esteve		Bernat Fuster
	Pere Exava	175	Berthó Fuster
	Romeu Febrer		Ferrer Fuster
	Jacme de Ferran		Nicolau Fuster / Nicholau Fuster
140	Jacmonus de Ferran		Pere Fuster (notari)
	Antoni Ferrer		Ramon Fuster
	Berenguer Ferrer (notari)	180	Jacme Fuylosa
	Bernat de Ferrer		Pericó Fuylosa
	Berthó Ferrer		Berenguer Garrigues
145	Bertholí Ferrer		Arnau de Garzila de Cardona
	Bertholí Ferrer fiyl zaenrere d'en Bertholí Ferrer		Jacme de na Geralda
	Ferrer del Ferrer	185	Ramon Gilabert
	Ferrer fiyl d'en Pere Ferrer		Bernat Gili
	Ferrer fiyl d'en Ramon Ferrer		Guillemó Gili
150	Jacme Ferrer		Guillem Giner / Guillem Jener ⁷
	Pere Ferrer / Pere fiyll d'en An-	190	Ferrer Gras (carnicer)
			Ferrer fiyl d'en Ferrer Gras
			carnicer
			Pere Grosset

6. En aquest cas són una mateixa persona. De primer se'ns diu al document (f. 90v) que Berthó Escuder és present en un consell, i com a tal figura en el llistat inicial corresponent a aquella sessió (dilluns 30 d'agost de 1333), però després, en comentar els assumptes del consell i les intervencions que hom hi fa, se'ns diu (f. 91v) que és en Bertholí Escuder qui, junt amb altres prohoms, aconsella una determinada solució.

7. Sens dubte es tracta del mateix individu, ja que G. Giner és conseller a la primera legislatura, i així apareix —un sol cop— aquest Guillem Jener (f. 15v).

	Pericó Grosset		Pere Lovet
	Ramon Grosset / Ramon de Grosset	230	Berenguer Macià
	Bernat za Guàrdia		Pere Madari
195	Guillemó Guiner		Miquel Maeler / Michel Maeler / Micheló Maeler / Miqueló Maeler / Micoló Maeler / Nicoló Maeler ⁸
	Nicholau Guiot		Ponç Maeler
	Arnau Guitart (notari)		Bernardó Maestre
	Bernat Guitart		235 Pere Maestre
	Francesch Guitart		Jacme Magre
200	Arnau Huch		Romeu de Malniu
	Guillemó Huch		Guillem Marqués
	Johan Huc		Arnau Martí
	Ramon Huch / Ramon Huc	240	Berthó de Arnau Martí
	Bernat d'Ivorra		Guillem Martí
205	Guillem d'Ivorra		Guillemó Martí
	Guillemó d'Ivorra		Johan Martí
	Pere Janer		Pere Martí / Pere Martí fiyl d'en Johan
	Berthó Johan	245	Pericó Martí
210	Arnau Jover		Ramon Martí
	Berenguer Jover		Romeu Martí
	Pere Jover		Berthó de Marunys / Bertholomeu de Marunys
	Guillemó Jot (guardià)		Nicholau de Marunys
	Pericó Julià	250	Bernardó Mayor
	Bernat Lambart		Bernat Mayor
215	Ramon Lambart		Guillemó Mayor
	Bernat Laurador		Ponç Mayor / Ponç Maior
	Guillem Laurador		Ramon Mayor / Ramon Maior
	Jacme Lenyador	255	Arnaldo de Mecina / Arnaldo fiyl de n'Arnau de Mecina
	Johan Lenyador		Arnau de Mecina ⁹
220	Pere Lenyador		Berenguer de Menresa
	Johan de Limdars		Bort de Menresa
	Galceran de Lobera		Francesch de Menresa
	Guillem de Loberola	260	Galceran de Menresa
	Guillem dez Lor		Gerau de Menresa
225	Borraç Lorach / Borraç Llorach / Borrach Lorach		
	Guillem Lorach		
	Guillemó Lorach		
	Pere Lorach		

8. Es tracta, malgrat la gran diversitat formal, d'una mateixa persona, ja que en la legislatura de 1333 ostenta el càrrec de conseller, que és de nombre reduït i elecció nominal intransferible, i tant surt al *Llibre de Consells* amb el nom de Miquel Maeler com amb un qualsevol dels altres citats, sempre com a conseller.

9. És un dels casos més evidents que es tracta de dues persones diferents, pare i fill. El document ens en dóna repetides proves: apareixen els dos en una mateixa llista d'assistència però en qualitat diferent, car en la primera legislatura n'Arnau és paer i n'Arnaldo només prohom, mentre que a la segona el paer és n'Arnaldo (f. 8r, 14r, 85r, etc.), i a més en altres indrets (f. 14r, 36r) se'n indica explícitament que n'Arnaldo és fill de n'Arnau. Curiosament, en la legislatura de 1355, vint-i-dos anys després, trobem repetida la situació: un Arnau de Mecina és paer, i té un fill dit Arnaldo, conseller el 1356. Segurament el gran és el qui el 1332 era fill, que ha pres, en morir el seu pare, el nom ple, i que té ara al seu torn un fill amb la mateixa nominació, tradicional en la família.

	Jacme de Menresa		Guillem Oliver (savi en dret)
	Jacmó de Menresa		Pere cel Olm / Pere Çelolm
	Ramon de Menresa	300	Bernat Orvig / Bernat Orbig
265	Vicent Metge		Jacme Orvig
	Viure Metge		Ponç Orvig
	Arnau de Meyà		Ramon fiyl d'en Ponç Orvig
	Bernat Miquel		Jacmó d'Osca
	Guillem Miró	305	Jacme d'Ostafranchs / [Jacme d'] Hostafranchs
270	Jacme Miró		Pere d'Ostafranchs
	Pere Miró		Bernat d'Ostalés
	Pericó Miró		Johan d'Ostalés
	Jacme de Miylàs		Jacme Paschual
	Guillem Moixó	310	Jacme Pera
275	Guillemó Moixó / Guillemó Moxó		Dalmau de Peramola
	Jacmó Moixó / Jacmó Moxó		Berthó Pere / Bertholomeu Pere / Berthó de Pere / Berthó d'en Pere ¹⁰
	Bernardó Mora		Bertholí Pere / Bertholí Pere fiyl d'en Berthó Pere / Berthó Pere fiyl d'en Berthó ¹¹
	Guillem za Mora / Guillem ça Mora / Guillem Zamora		Bernat Peres
	Bernat Moragues	315	Guillem Pinós
280	Bernat Morató		Ramon Ponç
	Berenguer Moros		Bernardó Porta
	Ramon Moros		Bernat Porta
	Guillem de Morrenyà		Jacme Porta
	Pere dez Munt (notari)	320	Jacmó Porta
285	Guillem de Muntanyola		Bernardó Portela
	Arnau de Muntarn		Lorenç Portela
	Berthó de Muntmaior / Berthó de Munt Mayor		Pericó Portela
	Anthoni de Muntpahó / Anthoni de Munt Pahó / Antoni de Muntpaó		Guillem de Prinyanossa
	Pere de Muntpahó / Pere de Munt Pahó	325	Pere Puchulul
290	Pericó de Muntpahó		Ramon Puculul
	Jacmó de Muntpalau		Gílio Punter
	Pere Navert		Guillem Puyalt
	Bernat Ninot		Pere Quadrels / Pere dez Quadrelles
	Pere de Nogueres	330	Pericó dez Quadrells / Pericó dez Quadreres
295	Esteve d'Òdena		Berthó de Reguardosa
	Pericó d'Òdena		Bernat Requesén
	Maestre Pere d'Òdena / Maestre Pere		Matheu Ribera

10. Sens dubte es tracta d'una mateixa persona, car és conseller (f. 25v). Aquest cas tan clar ens serveix per identificar de forma general *Bertholomeu* i *Berthó* —el diminutiu és en tot cas *Bertholí*.

11. En aquest cas, que correspon al fill del conseller de la nota anterior, es tracta també d'un mateix individu; malgrat l'alternança *Bertholí*/*Berthó*, sempre s'indica que és fill d'en *Berthó* Pere. I és concloent la concurrència que trobem (f. 60v-61r) quan se'ns diu que en *Bertholí* P. fill d'en *Berthó* és prohóm assistent a un consell, i després, dins del mateix consell, en produir-se una escissió, que ell, en *Berthó* P. fill d'en *Berthó*, és un dels qui romanen a la sala de sessions.

335	Pericó Ribera
Guillem Riera
Guillemó Riera
Pere Rippol / Pere Ripol
Pericó Rippol
Arnau de Riquer		Ramon Serra
Ramonet Serra
Maestre Simon []
Gineró za Sisquela
340	Jacme Riquer
Miqueló de Riquer
Arnaldo de Riudoveyles
Arnau de Riudoveyles
Guillem de Riudoveyles	380	Guillem za Sisquela
Guillemó za Sisquela
Bernat Siyar / Bernat Ziyar
Berenguer Solà
Bernat Solà
345	Guillem de Rius
Maestre Guillem de River
Berthó de Robió / Bertholomeu
de Robió
en Robionet
Bernat de Rochamador (blan-
quer)	385	Bernat Solà de Muntseré ¹²
Ramon Solà (forner)
Jacme de Sol de Vila
Arnaldo Stheve
Pere de Talamancha
350	Esteve de Roda
Pericó Roig
Miquel de Roqueta
Jacme Ros
Bernat de Roset	390	Guillem de Tàrrega
Guillemó de Tàrrega
Berenguer Tayladel (savi en
dret)
Jacme Tayladel
Pere Tayladel / Pere Taylladel
355	Ponç de Roset
Arnau Rossel / Arnau Rosel
Guillemó [Ros]sel
Pere Rossel
Bonanat za Rovira	395	Arnau de Terrés
Gerau Terroya
Jacme Terroya
Bernat Tolrà
Pere Tolrà
360	Perpenyà za Rovira / Perpenyà
ça Rovira
Berenguer Sala
Berthó Sala
Guillem za Sala / Guillem Ça-
sala
Johan Salvador	400	Berenguer de Tornabous
Bernat de Tornabous
Bernat de Tor / Bernat Tort
(notari)
Berthó Tou
Guillem Tou
365	Bernat de Sanaüya
Berthó de Sanaüya
Micer Ramon Sastre
Miquel de Sauloners
Thomàs Segarra (notari) / Tho-
màs Segueria	405	Berenguer Trach
Jacme Truylàs / Jacme de Tru-
làs / [] de Truylàs
Bernat d'Uluya
Berthó d'Uluya / Berthó d'Olu-
ya
Bertholí d'Uluya / Bertholí d'O-
luya
370	Cerveró Sandomí / Cerveró de
Sant Domino
Pere de Senta Maria
Bernat de Sent Pere
Francesch Bernat de Sent Pere
Arnau Serra	410	Maymó d'Uluya
Bernat dez Val / Bernat dez
Vall
Bernat fiyll d'en Bernat dez
Val / Bernat dez Val zaenrere
d'en Bernat dez Val
Jacmó dez Val
Matheu dez Val
375	Pere Serra	415	Pere dez Val

12. Considerem els núms. 384 i 385 dos individus diferents perquè no és habitual, si no és un cas conflictiu (com els abans esmentats: notes 2 i 4 d'aquest apèndix), i aquest no ho és pas, que s'indiqui la localització dins de la vila d'un prohorm amb finalitat apel·lativa.

	Simonet dez Val		Vicent de Vergós / Vincent de Vergós
	Berenguer de Vergós		Jacme Vidal
	Berenguer de Vergós de la Plaça		Pere Vidal
	Berenguer de Vergós fiyl zaenrere d'en Berenguer		Berthó Vila / Berthó d'en Vila
420	Berenguer fiyl d'en Nicolau de Vergós	430	Guillemó Vila
	Berenguer de Vergós fiyll d'en Ramon Vergós ¹³		Jacmó Vila
	Ferrer de Vergós / Ferreret de Vergós ¹⁴	435	Berenguer de Vilagrassa
	Pere de Vergós / Pere Vergós (savi en dret)		Ramon de Vilalonga
	Ramon de Vergós		Jacme Vilola / .n Vilola
425	Ramonet de Vergós		Guillem Viuet
			Guillemó Viuet
			Ferrer Vivé
			Francesch Zabassa
		440	Guillemó Zabater
			Ponç Zacoma

13. Es tracta (núms. 417-421) de cinc Berenguer de Vergós diferents. Els tres darrers són —explicitament se'ns ho diu— de diferent pare. El núm. 419 ho és del primer de tots (417), de nom no marcat. Aquest i el següent («de la Plaça») són també clarament diferents: el primer és conseller, mentre que el segon és tan sols prohóm. Així ens ho indiquen les llistes d'assistència al consell (f. 71r, per exemple).

14. Com en casos paral·lels anteriors, podem afirmar que es tracta d'un mateix personatge, car és conseller i apareix esmentat indistintament d'una o altra forma (*vid.* p. ex. f. 20v).